
A feltűnő értékkülönbség kezelési lehetőségei a szerzői jogi viszonyokban *

Sápi Edit**

Az alábbi tanulmányban azt kívánjuk bemutatni, hogy a szolgáltatás és ellenszolgáltatás között felmerülő feltűnő értékkülönbség hogyan jelenhet meg a szerzői jogi jogviszonyokban és milyen speciális megoldási lehetőségeket kínál a szerzői jogi szabályrendszer erre, a szerzőket érintő problémára. A tanulmány tehát azt vizsgálja, hogy a szerzőt ért anyagi hátrány esetén melyik jogintézmény kínál neki hatásosabb védelmet: a polgári jogból ismert klasszikus jogintézményre, a feltűnő értékaránytalanságra való hivatkozás, vagy egy speciális szerzői jogi szabály, a bestseller klauzula alkalmazása.

Kulcsszavak: szerzői jog, feltűnő értékkülönbség, bestseller klauzula, szerzői érdekvédelem

Possible solutions of gross disparity in copyright law relations

In the following study, I would like to show how the difference in values between service and consideration can appear in copyright law relations and what special solutions are offered by the copyright law system to this problem affecting authors. The study therefore examines which legal institution offers the more effective protection for authors in the event of financial disadvantage: the classical legal institution of gross disparity known from civil law, or the application of a special copyright rule, the bestseller clause.

Keywords: copyright law, gross disparity, bestseller clause, interests of authors

<https://doi.org/10.32980/MJSz.2021.3.1029>

1. Bevezetés

Noha Mark Twain egyszer azt írta, „Egyetlen dolog lehetetlen Isten számára: hogy bármelyik szerzői jogi törvényben bármilyen értelmet találjon”, ezt vitatjuk. Igaz, hogy az idézett, híres író korában a szerzői jogi jogalkotásban még nem szerepeltek a szerzői érdekeket védő különösebb garanciák, manapság is találhatunk jócskán szerzői jog-szkeptikus nézeteket.

A szerzői jogi jogalkotás célja, hogy összhangot biztosítson a szerzők, a felhasználók és a társadalom tagjai számára, mindezt pedig azzal igyekszik elérni, hogy a szerzőt megillető kizárólagos jogokat egyfelől korlátozza a felhasználók és a társadalom érdekében, míg a másik oldalról e kizárólagos jogok megerősítésére kínál garanciákat a szerzők számára.

A polgári jogból jól ismert *feltűnő értékaránytalanság* a szerzői jogi jogviszonyoktól sem idegen, annak megjelenése a felhasználási jogviszonyokban

* A tanulmány „Az érvénytelenség és hatálytalanság vizsgálata az új Ptk. tükrében” elnevezésű, K124797 számú projekt a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a K17 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

** Egyetemi tanársegéd, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi Tanszék.

fordulhat elő a leggyakrabban. A polgári jog szabályai szerint a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás közötti feltűnő értékkülönbség – a törvényben meghatározott kivételek figyelembevételével – megtámadhatóságra vezet.¹ Ugyanakkor ez a Ptk.-beli érvénytelenségi szabály olyan kérdéseket vet fel *a szerzői jogi jogviszonyokban*, amelyek miatt *az alkalmazása nem megszokott*. A szerzői jogi viszonyok sajátossága okán a szolgáltatás és ellenszolgáltatás közötti feltűnő értékkülönbség esete sokkal inkább egy másik, kifejezetten szerzői jogi jogintézménynek, a bestseller klauzulának az alkalmazhatóságához vezet el minket.

A szerzői jogi szabályrendszer célja kétségtől elválasztott, amelyet nemcsak a törvény preambuluma, hanem annak miniszteri indokolása is bizonyít. Elsődleges cél egyrészt a szellemi alkotások létrehozásának ösztönzése, másrészt pedig a szerzői jogi jogviszony alanyainak érdekei közötti megfelelő egyensúly kialakítása. A szellemi alkotások – jelen téma szempontjából az irodalmi, tudományos és művészeti alkotások – létrehozásának ösztönzése céljából alakítja ki a szerzői jogi törvény a szerzőt megillető személyhez fűződő és vagyoni jogok rendszerét. Az érdekek egyensúlyának kialakítása a közérdek, valamint a magánérdek között kell, hogy megvalósuljon, a szerzői, felhasználói és a széles értelemben vett közönség, a társadalom oldalán.² A két cél megvalósulása ugyanakkor össze is fonódik, hiszen a szabályozás csupán abban az esetben tudja ösztönözni a szerzőket műveik létrehozására, ha érdekeiket is megfelelő védelemben részesíti, tekintetbe véve természetesen a magánjog egyik legfontosabb sajátosságát, a mellérendeltség és egyenjogúság elvét. Mindezek alapján megállapítható, hogy nincs könnyű helyzetben a jogalkotó akkor, amikor a mellérendeltség elve mentén úgy kell kialakítani a szabályokat, hogy a szerzői, a felhasználói és a végfelhasználói érdekek – különös tekintettel az információk áramlására³ – egymás mellett kiegyenlítetten valósuljanak meg.⁴

Az érdekek egyensúlyának eltolódása a szerzői jogi viszonyokban leggyakrabban egy adott mű felhasználása során merülhet fel, így természetesen összefügg a felhasználási szerződésekkel. A felhasználási szerződések kapcsán *a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény* (a továbbiakban *Szjt.*) *garanciális jellegű szabályokat*⁵ tartalmaz, amelyek célja az, hogy a felek közötti egyensúlytalanságot megpróbálja kiküszöbölni. Ehhez kapcsolódóan meg kell jegyeznünk, hogy *ezek a rendelkezések elsősorban a szerző érdekeinek védelmére hivatottak*, tekintettel arra, hogy egy

¹ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (a továbbiakban Ptk.), 6:98. § (1) bekezdés

² Vö.: A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény miniszteri indokolása. Általános indokolás, I. rész

³ RIKOWSKI, Ruth: *Rethinking the „Balance in Copyright”: 3 parts to the balance, not just one!* 1. Information for Social Change, 2005, Summer Issue 21. (elektronikus formában elérhető tanulmány)

⁴ Lásd bővebben: HILTY, Reto M – NÉRISSON, Sylvie: The Balance of Copyright, in: *General Reports of the XVIIIth Congress of the International Academy of Comparative Law*, (eds.: B.Brown, Karen – Snyder, David V.) Springer, Dordrecht, 2012, 355-392. o., 355. o.

⁵ Ilyen többek között az Szjt. 45. § (3) bekezdésében olvasható ún. *szerzői érdekvédelmi klauzula*, amely szerint, ha a felhasználási szerződés tartalma nem állapítható meg egyértelműen, a szerző számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni, vagy a 47. §, amely a felhasználási engedély tartalmát korlátozza. Szintén ilyen jellegű szabály az Szjt. 53. §-a, amely a mű nyilvánosságra hozatalához adott engedély visszavonásának jogát részletezi, valamint a tanulmányban ismertetett 48. §-ban olvasható bestseller klauzula.

szerződéskötési folyamat során tipikusan⁶ a szerző az, aki a kiszolgáltatottabb helyzetbe kerülhet.⁷ A szerzői jog szerződéskötési gyakorlatában általánosságban megfigyelhető, hogy a szerző van a gyengébb tárgyalási, érdekérvényesítési pozícióban.⁸

A fentebb említett garanciális jellegű rendelkezések közül jelen tanulmányban a *bestseller klauzula* néven ismertté vált szabályt kívánjuk bemutatni és elemezni. Szerzői jogi szempontból a bestseller klauzula fogalmi vizsgálatát, a szabály okát a szerzői jogdíj oldaláról ragadhatjuk meg, míg a tágabb, általános polgári jogi szemléletet tükröző kutatás a feltűnő értékaránytalanság és a bírói szerződésmódosítás jogintézményét állítja a középpontba.

Az alábbi tanulmányban azt kívánjuk bemutatni, hogy a feltűnő értékaránytalanság hogyan jelenhet meg a szerzői jogi jogviszonyokban és milyen speciális megoldási lehetőségeket kínál a szerzői jogi szabályrendszer erre, a szerzőket érintő problémára. A kérdés tehát az, hogy a szerzőt ért anyagi hátrány esetén melyik jogintézmény kínál neki hatásosabb védelmet: a feltűnő értékaránytalanságra való hivatkozás vagy a bestseller klauzula alkalmazása.

2. A felhasználási engedély és a szerzőt megillető díjazás

Az alapvető szabály a szerzői művek felhasználása során, amely tulajdonképpen a szabályozás – és a jogviszonyban részt vevő felek kapcsolatrendszerének – gerincét alkotja, a szerzőt megillető kizárólagos engedélyezési jog. Valójában a jogszerű felhasználás, amely – a szabad felhasználási esetkörök kivételével – a művekre vonatkozó felhasználási szerződések megkötésével történik, ténylegesen a jogviszony lelkét adja, hiszen, ha a felek kapcsolatában a felhasználással kapcsolatban problémák adódnak, jogviszonyuk könnyedén összeomolhat.

Az alapvető szabály a jogosításra, jogszerű felhasználásra vonatkozóan az Sztj. 16. §-ának első mondata, mely kógens előírásként rögzíti, hogy „[a] szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére.” Ehhez a rendelkezéshez kapcsolódó magyarázatként *Gyertyánfy Péter* kifejti, hogy a vagyoni jogok abszolút jogosultságára épül a szerző kizárólagos felhasználási joga és azok

⁶ Természetesen ezzel ellentétes gyakorlatokra is lehet példát találni, azonban a tanulmányban a tipikus helyzetekből indulunk ki.

⁷ *Gyenge Anikó* megjegyzi, hogy a szerzők kiszolgáltatott helyzete tipikusan azon esetekben fordul elő, mikor egyénileg szerződnek, így az egyéni felhasználási szerződések kötése során jutnak fokozottabb szerephez a jogszabály garanciális szabályai. L. GYENGE ANIKÓ: A szerzői mű ára – díjak az egyedi felhasználási szerződésekben 1. rész, *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2004/12. <http://www.sztjh.gov.hu/hu/kiadv/ipsz/200412/01-gyenge-aniko.html?printable=1#1>

⁸ Csécsy György: Fogyasztóvédelem a szellemi alkotások joga területén, in: *Ünnepi tanulmányok Kecskés László professzor 60. születésnapja tiszteletére* (szerk.: Nochta Tibor – Fabó Tibor – Márton Mária), Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2013., 163-170. o., 164. o., valamint CSÉCSY György: A szellemi alkotások jogának fogyasztóvédelmi aspektusai, in: *Magyar Tudomány Napja a Délvidéken 2012* (szerk.: Szalma József), Vajdasági Magyar Tudományos Társaság, Újvidék, 2013, 103-112. o.

engedélyezése. Emellett veleje a szabálynak, hogy a kizárólagos jog a mű teljes társadalmi felhasználási lehetőségeit átfogja.⁹

A szerző oldalán megjelenő kizárólagos jog kapcsán – igaz, még a régi Sztj.¹⁰ hatálya alatt – fejtette ki *Benárd Aurél*, hogy a vagyoni jogok következménye az, hogy elegendő a szerző művének bármiféle felhasználását észlelni, a törvényi szabály a felhasználóra hárítja azt a terhet, hogy felhasználásának jogszerűségét igazolja, melyet leggyakrabban a szerzőtől kapott engedély legitimál.¹¹ Ezzel összefügg egyebekben a szabad felhasználás azon szabálya is, miszerint a felhasználónak kell bizonyítania azt, hogy cselekménye valamely szabad felhasználási esetkört valósított meg.¹²

További megköteként, az engedélyre vonatkozóan teszi hozzá az Sztj. 16. §-ának második mondata, hogy a törvény eltérő rendelkezése hiányában¹³ a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető. Ez különösen a korábbi jogszabályi háttér, valamint a gyakorlatban még néhol jelen lévő helytelen beidegződés miatt lényeges. A régi Sztj. 13. §-a ugyanis megengedte, hogy a szerző egyoldalú nyilatkozattal adjon engedélyt műve felhasználására. Ezzel ellentétben tehát a jelenleg hatályos Sztj. szövegéből leszűrhető, hogy kifejezetten szerződéses formában adhat a szerző engedélyt a mű felhasználására¹⁴ és nem engedi meg az egyoldalú jognyilatkozat formájában tett szerzői hozzájárulást.¹⁵

A szerzői jogi jogviszonyokban megjelenő feltűnő értékkülönbség különösen a szerzőnek a műve felhasználásáért járó díjazás tekintetében merülhet fel, akkor, amikor a szerző lényegesen csekélyebb díjazást kap ahhoz képest, hogy a mű kiaknázása milyen bevételt hozott a felhasználónak.

Az Sztj. fentebb említett 16. §-át egészítik ki a felhasználási szerződésre vonatkozó szabályok. Az Sztj. 42. §-a meghatározza a felhasználási szerződés fogalmát, annak lényegi ismérveivel. Eszerint *felhasználási szerződés alapján a szerző engedélyt ad művének a felhasználására, a felhasználó pedig köteles ennek fejében díjat fizetni*. A felhasználási szerződés – a napilapban és folyóiratban való közlés kivételével – alakiságára irányadó, hogy azt írásban kell megkötni.¹⁶

⁹ GYERTYÁNFY Péter: *Vagyoni jogok*, in: *A szerzői jogi törvény magyarázata* (szerk.: Gyertyánfy Péter), KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2000, 95-182. o. (a továbbiakban GYERTYÁNFY [1]), 96. o.

¹⁰ 1969. évi III. törvény a szerzői jogról (a továbbiakban régi Sztj.)

¹¹ BENÁRD Aurél: *Vagyoni jogok*, in: *A szerzői jog kézikönyve* (szerk.: Benárd Aurél – Tímár István), Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1973, 115-168. o., 117. o.

¹² A Fővárosi Ítéltábla 8. Pf. 20 112/2003/5. számon közzétett döntésében kimondta, hogy „[s]zerzői mű engedély nélküli felhasználására alapított kereseti követelésekkel szemben a szabad felhasználással védekező alperest terheli annak bizonyítása, hogy a szabad felhasználás körébe esett a felhasználás.” (Közzétéve: BDT 2004. 137.)

¹³ Az eltérő rendelkezés hiánya nem azt jelenti, hogy nem szükséges az engedély megléte, hanem a közös jogkezelés – nem pedig az egyedi engedélyezés – alkalmazhatóságára utal.

¹⁴ GYERTYÁNFY [1] 100. o.

¹⁵ BENÁRD i.m. 115. o.

¹⁶ Sztj. 45. § (1) bekezdés. Ezt hangsúlyozta a bíróság például a BDT 2019. 3989. számon közzétett döntésben is, miszerint „[a] kézirat szerző általi átadásával érvényes kiadói szerződés nem jön létre, mert felhasználási engedély ráutaló magatartással nem adható.” Egy másik ügyben kiemelték, hogy „[a] kiadói szerződés érvényességi kelléke annak írásba foglalása. E követelménynek nem felel meg a felek elektronikus levelezése, amelyre nem fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott ajánlatváltással került sor.” (BDT 2017. 3734.)

A fogalmi elemek tekintetében érdemes rögzíteni, hogy a felhasználó oldalán csupán *jogosultság keletkezik a mű felhasználására*, egyetlen kötelezettsége a díjfizetésre vonatkozóan áll fenn, függetlenül attól, hogy valóban megkezdte-e a mű felhasználása, avagy sem. Mindez azt jelenti, hogy a felhasználási szerződés megkötése esetén a díjban való megállapodás – vagy a törvény által megengedett esetekben a díjazásról való lemondás¹⁷ – a szerződés lényegi elemének tekinthető. Ha pedig e lényegi elem tekintetében a felek nem állapodnak meg, közöttük a szerződés nem jön létre.¹⁸ Ezt hangsúlyozta a bírói gyakorlat is több esetben, így például a BDT 2008. 1862. számon közzétett ügyben, miszerint „[a] felhasználási szerződés lényegi ismérve, hogy a szerző a felhasználásra ellenérték fejében engedélyt ad. A jövőben megalkotandó műre vonatkozó szerződés esetében, amennyiben a felhasználó elfogadja az elkészített művet és megfizeti a díjat, megszerzi a mű felhasználására a szerződésben meghatározott terjedelmű felhasználási jogot is. Ezért a kikötött díj – a felek ellenkező megállapodásának hiányában – fedezi az engedély alapján megszerzett jog és az elvégzett tevékenység ellenértékét is.”

Látható tehát, hogy a felhasználási szerződés fogalmilag visszterhes, ugyanakkor a jogszabály lehetővé teszi a szerződés ingyenes alakzatát, viszont kizárólag arra az esetre, ha szerző kifejezetten lemond a díjazásáról.

A szerzőnek járó díjazás a Ptk.-ban speciális szerződési alapelvként nevesített visszterhesség vélelméből is levezethető, hiszen az elv alapján a szerződéssel kikötött szolgáltatásért amennyiben a szerződésből vagy a körülményekből más nem következik, ellenszolgáltatás jár.¹⁹ A felhasználási szerződés alapján – mint ahogyan azt a törvényi definíció is tartalmazza –, a szerző szolgáltatása abban áll, hogy a művet felhasználásra átengedi, míg a felhasználó főkötelezettsége, főszolgáltatása a szerzőnek járó díj megfizetése. Mindez azt is jelenti, hogy a szerzőnek jogdíj jár akkor is, ha a mű felhasználása a felhasználó számára semmilyen közvetlen vagyoni előnnyel nem járt.²⁰

Az Szjt. 16. §-ának (4) és (5) bekezdése tartalmaz részletszabályokat a díjazás tekintetében, amikor előírja, hogy a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek - eltérő megállapodás hiányában – a *felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia*. A törvény előírja, hogy a díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozattal mondhat le, amely nyilatkozatot írásban kell megtenni abban az esetben, ha a felhasználási szerződést is írásban kell megkötöni.²¹

A díjazás mértékét illetően rögzíti a jogszabály, hogy a törvényben meghatározott esetekben a szerzőt a mű felhasználásáért *megfelelő díjazás* illeti meg anélkül, hogy a felhasználás engedélyezésére kizárólagos joga volna. A fentebb hivatkozott

¹⁷ Szjt. 16. § (4) bekezdés

¹⁸ Ptk. 6:63. §

¹⁹ Ptk. 6:61. §

²⁰ FALUDI Gábor: A felhasználási szerződések, in: *Nagykommentár a szerzői jogról szóló törvényhez*, (szerk.: Gyertyánfy Péter), Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2020, 275-349. o. (a továbbiakban FALUDI [1]), 278. o.

²¹ E körben megjegyzendő, hogy a felhasználási szerződés két kivétellel – napilapban, folyóiratban való közzététel esetén – írásbeli alakhoz kötött.

jogszabályszöveg tehát a felhasználás bevételeivel arányos díjazást határozza meg.

A gyakorlatban a szerzőt megillető díjazásfajták tekintetében alapvetően három féle díjazási módszert alkalmaznak: az egyösszegű díjazást, az arányos (bevételekhez kapcsolódó százalékok alapján megállapított) és a kombinált díjazást. Ezek közül a szerző (anyagi) érdekeit az egyösszegű díjazás szolgálja legkevésbé, azonban a gyakorlatban még mindig alkalmazott. Emellett megjegyzendő, hogy vannak olyan felhasználási formák, ahol a bevétellel arányos díjazás gyakorlati nehézségekbe ütközik, különösen például a tudományos publikációk esetében.²²

3. A bestseller klauzula – itthon és külföldön

A szerzőt megillető arányos díjazás követelményével függ össze az Sztj. 48. §-ban olvasható bestseller klauzula. Az Sztj. már kihirdetésekor tartalmazta a bestseller klauzulát, melyet a felhasználási szerződésekre irányadó szabályok között helyezett el a jogalkotó. Ezzel a jogszabály szerkesztése is mutatja, hogy mely viszonyokban alkalmazható a jogintézmény. Az Sztj. 48. §-a szerint *„[a] polgári jog általános szabályai szerint a bíróság akkor is módosíthatja a felhasználási szerződést, ha az a szerzőnek a felhasználás eredményéből való arányos részesedéshez fűződő lényeges jogos érdekét azért sérti, mert a mű felhasználása iránti igénynek a szerződéskötést követően bekövetkezett jelentős növekedése miatt feltűnően nagygyá válik a felek szolgáltatásai közötti értékkülönbség.”*

A bestseller klauzula összekapcsolódik a szerzői jogi törvény azon céljával, hogy egyszerre hangolja össze a szerzői, a felhasználói és a közérdeket biztosítva mind a szerző, mind pedig a felhasználó érdekeinek védelmét, és egyben ösztönözze a szellemi alkotások létrehozását is.

Mint azt fentebb már érintettük, a bestseller klauzula a régi Sztj-ben nem szerepelt.²³ A törvény a szerzői jogdíj tekintetében annyit mondott ki, hogy a szerzőt vagy jogutódját a mű felhasználása ellenében – ha a törvény másként nem rendelkezik – díjazás illeti meg, mely díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozattal mondhat le.²⁴

A szerzői díj szempontjából a bestseller klauzula célja az, hogy a szerző oldalán biztosítsa, hogy a műve iránti megnövekedett kereslet eredményéből is részesülhessen abban az esetben, ha a felhasználási szerződés megkötését követően a mű iránti kereslet oly mértékben nőtt meg, hogy a felek szolgáltatásai közötti különbség feltűnően nagygyá vált, oly módon, hogy az a szerző érdekét sérti. A bestseller klauzula kapcsán tehát alapvetően arról van szó, hogy szerzőnek járó díjazás és a mű megnövekedett kereslete miatt a felhasználás folytán előállt eredmény között feltűnően nagy értékkülönbség keletkezik, mégpedig a szerző hátrányára. A későbbiek során azonban látni fogjuk, hogy ez nem érvénytelenségre vezet, hanem a *clausula rebus sic stantibus* szabályára tekintettel megnyitja a szerződés módosításának lehetőségét. Meg kell jegyeznünk ugyanakkor, hogy a

²² FALUDI [1] 279. o.

²³ Az akkori társadalmi, politikai és gazdasági berendezkedéstől idegen is lett volna egy ilyen jogintézmény.

²⁴ régi Sztj. 13.§ (3) bekezdés

jogdíjak tekintetében a bestseller klauzula alkalmazása az *egyösszegű szerzői díj kikötése esetén merülhet fel*, hiszen amennyiben a felek százalékos, a felhasználás bevételéhez igazodó díjazásban állapodnak meg, az minden esetben arányos. Más kérdés azonban, hogy méltányos-e.

3.1. A kikerülhetetlenné váló bestseller klauzula. Eredetét tekintve a bestseller klauzula egy angolszász jogintézmény. Egészen 2019-ig a bestseller klauzula szabályozása európai országonként eltérő volt. Míg hosszú ideje megtalálható volt a magyar mellett például a német²⁵ és a francia²⁶ szerzői jogban, addig például az olasz,²⁷ vagy a görög²⁸ szerzői jogi törvények kifejezetten nem tartalmazták. Az európai egységesség hiányának oka ezen a területen hosszú ideig az volt, hogy a szerzői jogi szerződési jog a nemzeti jogokhoz kötődik, így sokáig nem lett átfogó jogharmonizáció tárgya. 2019-ben azonban az Európai Unió elfogadta a *2019/790/EU irányelvet* (a továbbiakban: *DSM irányelv*),²⁹ amely bár nem a szerzői szerződési jog egyöntetű harmonizációját szolgálja, azonban előírja az ún. *méltányos díjazás* és a *szerződés kiigazítási mechanizmus* (lényegében bestseller klauzula) szabályát. Biztosítani kell ugyanis annak lehetőségét, hogy a jogosultak méltányos díjazásban részesüljenek a műveik és más védelem alatt álló teljesítményeik felhasználásáért.³⁰

E tekintetben lényeges, hogy míg az Sztj. a szerzők vonatkozásában írja elő a bestseller klauzula alkalmazhatóságának lehetőségét, addig a DSM irányelv a szerzők mellett az előadóművészeket érintő felhasználási szerződések esetén is lehetővé teszi.³¹

Első körben a méltányos díjazás címszó alatt előírja, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy amennyiben a szerzők és előadóművészek műveik vagy más védelem alatt álló teljesítményeik felhasználása céljából kizárólagos jogaik gyakorlását másnak engedélyezik vagy azokat másra átruházzák, megfelelő és arányos díjazásra legyenek jogosultak.³² A méltányos díjazás követelményével összhangban az irányelv nevesíti a szerződés kiigazítási mechanizmus jogintézményét, amely tartalmilag a bestseller klauzulával azonos. Eszerint a tagállamok biztosítják, hogy a szerzők és az előadóművészek vagy képviselőik jogosultak legyenek további megfelelő és méltányos díjazást követelni attól a féltől, akivel a jogok gyakorlásáról szerződést kötöttek, illetve azok jogutódjaitól, amennyiben az eredetileg kialakított díjazás aránytalanul alacsonynak bizonyul a művek vagy előadások felhasználásából származó valamennyi későbbi bevételhez

²⁵ *Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz)*, a továbbiakban UrhG

²⁶ *Code de la propriété intellectuelle* (92-597. sz., 1992. július 1.)

²⁷ Diritto d'autore Law no. 633 of 22 April 1941

²⁸ Law 2121/1993 Copyright, Related Rights and Cultural Matters, <http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/gr/gr219en.pdf>

²⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról (HL L 130., 2019.5.17., 92-125. o.)

³⁰ DUSOLLIER, Séverine: EU Contractual Protection of Creators: Blind Spots and Shortcomings, *The Columbia Journal of Law & the Arts*, 2018/41., 435-457. o., 437. o.

³¹ DSM irányelv, 3. fejezet

³² DSM irányelv, 18. cikk (1) bekezdés

képest.³³ Más szóval az irányelv a különböző felhasználási megállapodások esetére általános jelleggel biztosítja a szerzők számára a méltányos díjazást, ami megfelelő és arányos díjazás elveként kerül nevesítésre.³⁴

Ezt a szabályt egészíti ki a DSM 20. cikke, az ún. *szereződéskegázítási mechanizmussal*, amely előírja, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a szerzők és az előadóművészek vagy képviselőik jogosultak legyenek további megfelelő és méltányos díjazást követelni attól a féltől, akivel a jogok gyakorlásáról szerződést kötöttek, illetve azok jogutódjaitól, amennyiben az eredetileg kialakított díjazás aránytalanul alacsonynak bizonyul a művek vagy előadások felhasználásából származó valamennyi későbbi bevételhez képest. Valójában a szerződéskegázítási mechanizmus ezen szabálya a német bestseller klauzulából nyert ihletet.³⁵ Erre tekintettel az alábbiakban részletesebben is bemutatásra kerül az UrhG vonatkozó szabálya.

A kézirat lezárásának időpontjában már a változás szele elérte az Szjt.-t, hiszen 2021. május 6-án a Magyar Közlöny 2021. évi 81. száma kihirdette az Szjt. DSM miatti módosítását.³⁶ Eszerint az Szjt. 48. §-a kiegészülne egy második bekezdéssel, amely a közös jogkezelő szervezetek és független jogkezelő szervezetek által kötött szerződésekre vonatkoznak.³⁷

3.2. A bestseller klauzula a német mintán keresztül. A klauzula az uniós tagállamok szerzői jogi törvényeiben még mindig nem jelent meg egységesen, hiszen a DSM irányelv átültetése számos országban még folyamatban van. Az UrhG szintén régóta tartalmazza³⁸ a bestseller klauzulát, „méltányos díjazás” cím alatt.³⁹ Németországban a jelenleg hatályos szerzői jogi törvény 2020. november 26. napjával beiktatott és 2020. december 1. óta hatályba lépett módosításokat

³³ DSM irányelv, 20. cikk

³⁴ SÁPI Edit – SZUNYOGH Örs Péter: A szerzőket megillető méltányos díjazás szabályai – egy jogvita margójára, *Miskolci Jogtudó*, 2020/2., 31-39. o., 33. o.

³⁵ GOLDSTEIN, Paul – HUGENHOLTZ, P. Bernt: *International Copyright: Principles, Law, and Practice*, Oxford University Press, 2019, 252. o.

³⁶ 2021. évi XXXVII. törvény a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény és a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény jogharmonizációs célú módosításáról. (A továbbiakban: Szjt. módosítás). A törvényt az Országgyűlés a 2021. április 28-i ülésnapján fogadta el.

³⁷ Szjt. módosítás 17. § Az Szjt. 48. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„48. § (1) A polgári jog általános szabályai szerint a bíróság akkor is módosíthatja a felhasználási szerződést, ha

az a szerzőnek a felhasználás eredményéből való arányos részesedéshez fűződő lényeges jogos érdekét azért sérti, mert a mű felhasználása iránti igénynek a szerződéskötést követően bekövetkezett jelentős növekedése miatt feltűnően nagygyá válik a felek szolgáltatásai közötti értékaránytalanság.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezései nem alkalmazhatók a Kjkt. alapján a közös jogkezelő szervezet és független jogkezelő szervezet által a felhasználóval kötött felhasználási szerződésre, valamint a közös jogkezelő szervezet által a díjigény gyakorlása körében a díjfizetésre kötelezettel kötött megállapodásra.”

³⁸ KRETSCHMER, Martin: Copyright and Contract Law: Regulating Creator Contracts: The State of the Art and a Research Agenda, *Journal of Intellectual Property Law*, 2010/1, 141-172. o., 160. o.

³⁹ MATULIONYTE, Rita: Empowering Authors via Fairer Copyright Contract Law, *The University of New South Wales Law Journal*, 2019/2., 681-718. o., 700.; DIETZ, Adolf: Amendment of German Copyright Law in Order to Strengthen the Contractual Position of Authors and Performers, *International of Intellectual Property and Competition Law*, 2002/33., 828 - 842. o

tartalmazza,⁴⁰ azonban a DSM átültetése előtt is szerepelt a jogszabályban a bestseller klauzula.⁴¹ A német megoldás, hogy e kellőképpen rugalmas fogalom megragadásához kapaszkodókat ad, hogy mely körülmények alapulvételével állapítható meg a díjazás megfelelő mértéke.⁴² A német szerzői jog bestseller klauzulája⁴³ rögzíti, hogy azon felhasználási módok esetében, ahol a felhasználó harmadik személyre átruházta a felhasználási jogot, ez utóbbi felet a szerző felé közvetlen felelősség terheli a szerzőnek járó további díjazás tekintetében a licenciába adás láncolata miatt, amely jogáról a szerző nem mondhat le.⁴⁴ Figyelemmel kell lennünk arra ugyanakkor, hogy a joglemondás tilalma nem csupán a szerző azon jogát érinti, hogy a szerződés módosítását kérheti, hanem arra is, hogy a licencia láncon szereplő azon felhasználóval szemben is közvetlenül érvényesíthesse, akinek a felhasználása során az eredeti megállapodáshoz képest a bevétel feltűnően magas volt.⁴⁵ E jogról való lemondás természetesen nem jelenti azt, hogy a szerző nem adhat engedélyt művének felhasználására, jogainak gyakorlására úgy, hogy azért nem kér jogdíjat, figyelemmel arra, hogy ez a licencia csak nem kizárólagos lehet.⁴⁶ A német példa szerint lényegtelen, hogy a felek, vagy a felek bármelyike előre látták-e vagy sem a mű felhasználásából keletkező bevétel aránytalanságát.⁴⁷

⁴⁰ <https://dejure.org/gesetze/UrhG> (letöltés ideje: 2021. 04. 18.)

⁴¹ <https://iot.taylorwessing.com/update-copyright-in-the-digital-single-market-on-the-implementation-of-the-dsm-copyright-directive-in-germany/> (letöltés ideje: 2021. 04. 18.)

⁴² UrhG 32. § (2) bekezdés

⁴³ UrhG 32a. § [Angemessene Vergütung]

(1) *Der Urheber hat für die Einräumung von Nutzungsrechten und die Erlaubnis zur Werknutzung Anspruch auf die vertraglich vereinbarte Vergütung. 2Ist die Höhe der Vergütung nicht bestimmt, gilt die angemessene Vergütung als vereinbart. 3Soweit die vereinbarte Vergütung nicht angemessen ist, kann der Urheber von seinem Vertragspartner die Einwilligung in die Änderung des Vertrages verlangen, durch die dem Urheber die angemessene Vergütung gewährt wird.*

(2) *Eine nach einer gemeinsamen Vergütungsregel (§ 36) ermittelte Vergütung ist angemessen. 2Im Übrigen ist die Vergütung angemessen, wenn sie im Zeitpunkt des Vertragsschlusses dem entspricht, was im Geschäftsverkehr nach Art und Umfang der eingeräumten Nutzungsmöglichkeit, insbesondere nach Dauer, Häufigkeit, Ausmaß und Zeitpunkt der Nutzung, unter Berücksichtigung aller Umstände üblicher- und redlicherweise zu leisten ist.*

(2a) *Eine gemeinsame Vergütungsregel kann zur Ermittlung der angemessenen Vergütung auch bei Verträgen herangezogen werden, die vor ihrem zeitlichen Anwendungsbereich abgeschlossen wurden.*

(3) *Auf eine Vereinbarung, die zum Nachteil des Urhebers von den Absätzen 1 bis 2a abweicht, kann der Vertragspartner sich nicht berufen. Die in Satz 1 bezeichneten Vorschriften finden auch Anwendung, wenn sie durch anderweitige Gestaltungen umgangen werden. Der Urheber kann aber unentgeltlich ein einfaches Nutzungsrecht für jedermann einräumen.*

(4) *Der Urheber hat keinen Anspruch nach Absatz 1 Satz 3, soweit die Vergütung für die Nutzung seiner Werke tarifvertraglich bestimmt ist.*

⁴⁴ UrhG 32a. § (3) bekezdés

⁴⁵ Institution for Information Law: *Study on the conditions applicable to contracts relating to intellectual property in the European Union. Final report.* Amsterdam, The Netherlands, 2002, 80. o.

⁴⁶ UrhG 32a. § (3) bekezdés, harmadik mondat,

⁴⁷ Institution for Information Law: *Study on the...* 80. o.

3. A feltűnő értékaránytalanság vagy bestseller klauzula?

A korábban már említett Ptk.-beli érvénytelenségi ok, a feltűnő értékaránytalanság és a bestseller klauzula közös pontja a *szolgáltatás és ellenszolgáltatás közötti feltűnő értékkülönbség, értékaránytalanság*. E fogalmat leszámítva ugyanakkor a két jogintézmény közt sokkal inkább különbségeket fedezhetünk fel, mint hasonlóságokat. A Ptk. szerint „[h]a a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás értéke között anélkül, hogy az egyik felet az ingyenes juttatás szándéka vezetné, a szerződés megkötésének időpontjában feltűnően nagy az aránytalanság, a sérelmet szenvedett fél a szerződést megtámadhatja. Nem támadhatja meg a szerződést az, aki a feltűnő értékaránytalanságot felismerhette vagy annak kockázatát vállalta.”⁴⁸

Érdeemes már azt is figyelembe venni – amely lehetett tudatos elválasztása, megkülönböztetése is a két jogintézménynek – hogy a szerzői jog fogalomrendszere *feltűnő értékkülönbséggel*, míg a Ptk. a *feltűnően nagy aránytalansággal* operál. Ugyanakkor érdemes körüljárni, hogy melyik lehetőség kínálkozik jobb megoldásnak a szerző számára, ha felhasználási engedélyért kapott díjazás és a felhasználó bevétele komoly értékkülönbséget mutat.

Az első szembeötlő különbség a bestseller klauzula és az objektív értékaránytalanság közt, hogy a bestseller klauzula alapján az értékkülönbség a szerződéskötést követően áll elő, míg objektív értékaránytalanság esetén már a szerződés megkötésekor feltűnően nagyak kell lennie az értékaránytalanságnak, az érvénytelenség jogi természete miatt. Egyébként egy szerzői alkotás – piaci – értékét meghatározni szerződéskötéskor szinte lehetetlen, az értéke csak utóbb derül ki, miután a vagyoni forgalomban részt vesz.⁴⁹

Eltérő a két rendelkezés jogkövetkezménye is, hiszen a szerzői jogi szabály következménye egy speciális bírói szerződésmódosítás lehetősége,⁵⁰ míg a feltűnő értékaránytalanság következménye a szerződés megtámadhatósága. A felhasználási szerződések mögött rejlő szerzői és felhasználói viszonyrendszer, valamint a mű már folyó felhasználásának szempontjából is sokkal inkább igazodik a helyzethez a módosítás lehetősége, nem pedig az érvénytelenségé.

A jogosulti kör tekintetében kiemelendő, hogy a Ptk. a „sérelmet szenvedett fél” részére biztosítja a megtámadás jogát, míg az Sztj. kifejezetten a szerző részére állapítja meg a módosítás jogát, ezáltal vélelmezi azt az egyébként is valószínű helyzetet, hogy a szerző a sérelmet szenvedett fél.

A feltűnő értékaránytalanság kapcsán megjelenő üzleti kockázat elemét szintén másként kell értékelnünk a felhasználási szerződésekben, amihez pedig tisztán kell látni a szerződő alanyok helyzetét. A felhasználási szerződésekben szereplő szerző és a felhasználó pozíciója alapvetően eltér egymástól és legtöbbször eltérő tárgyalási

⁴⁸ Ptk. 6:98. § (1) bekezdés

⁴⁹ GYENGE Anikó: A szerzői mű ára - díjak az egyedi felhasználási szerződésekben 2. rész, *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2005/2., <http://www.sztnh.gov.hu/hu/kiadv/ipsz/200502/01-gyenge-aniko.html>

⁵⁰ FALUDI Gábor: A felhasználási szerződés, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999 (a továbbiakban FALUDI [2]), 163. o.; JUHÁSZ Ágnes: *A szerződésmódosítás kérdésköre a magyar polgári jogban*, Wolters Kluwer, Budapest, 2019, 230. o.

helyzetben vannak.⁵¹ Ebből következik, hogy a kockázat megjelenését nem lehet úgy értelmezni a felhasználási szerződések esetén, mint ahogyan azt a Ptk. kezeli a feltűnő értékaránytalanság kapcsán. A Ptk. feltűnő értékaránytalanságot szabályozó normaszövege kivételként rögzíti azt az esetkört, ha a szerződést kötő fél az értékaránytalanságot felismerhette, vagy annak kockázatát vállalta. A kockázat fogalmának szerzői jogi értelmezésekor ki kell emelni, hogy a felhasználási viszonyokban a szerző kockázata nem terjedhet annál tovább, minthogy talál-e felhasználót a művére. Ezt nevezi a jogirodalom *az alkotás kockázatának*,⁵² és kiemeli, hogy ezzel szemben a felhasználó oldalán egy vállalkozói, befektetői kockázat jelenik meg, vagyis az ő kockázata ott kezdődik, hogy az adott művet sikeresen tudja-e a közönséghez közvetíteni.⁵³ Amennyiben Ptk. 6:98. §-ra alapítaná egy szerző a keresetét, a kockázatvállalás elemén könnyedén elbukhatna, ez pedig nem lenne összhangban a szerzői jog logikájával és dogmatikájával.

A Ptk. 6:192. § szerint a fél akkor kérheti a szerződés bírósági módosítását, ha *a felek közötti tartós jogviszonyban a szerződés megkötését követően olyan körülmény állott elő, melynek következtében a szerződés változatlan feltételek melletti teljesítése lényeges jogi érdekét sértené*. Ezen alapfeltétel mellett a Ptk. további konjunktív feltételeket ír elő. Így a fél csak abban az esetben hivatkozhat a fenti körülményre, ha a körülmények megváltozásának lehetősége a szerződés megkötésének időpontjában nem volt előrelátható, a körülmények megváltozását nem a fél idézte elő, továbbá a körülmények megváltozása a fél rendes üzleti kockázata körébe sem tartozik. A Ptk. ily módon kizárja a bírósági szerződésmódosítás és a *clausula rebus sic stantibus* elvének alkalmazását arra az esetre, ha a fél gondos körütekintés nélkül lépett a szerződéses kötelembé.⁵⁴ A Ptk. azon feltétele, hogy a bírósági szerződésmódosításra csak a felek közötti *tartós jogviszonyban* van lehetőség, már megkérdőjelezhető a szerzői jogi viszonyokban. A bestseller klauzula pedig ezt a feltételt nem is tartalmazza.⁵⁵ Egyszeri felhasználási szerződések kötésében is – ha az Szjt. 48. § feltételei fennállnak – módosítható a szerződés annak ellenére, hogy nem jött létre tartós jogviszony.

Az Szjt. azon szóhasználata, hogy *„[a] polgári jog általános szabályai szerint a bíróság akkor is módosíthatja a felhasználási szerződést, ha...”*, arra enged következtetni, hogy a felhasználási szerződés bírósági úton történő módosításának két esetköre lehetséges. Egyrésztől, ha a Ptk.-beli szabály alkalmazását lehetővé tévő kritériumok fennállnak, másrésztől pedig, ha a bestseller klauzula alkalmazásának feltételei teljesülnek. Ugyanakkor nehezen tudunk elképzelni olyan esetkörét egy felhasználási szerződés bíróság általi módosításának, mely nem érinti a szerzői díjazást és ezáltal a módosítás jogalapja a bestseller klauzula érintése nélkül

⁵¹ NAHMIAŠ, Yifat: The cost of coercion: Is there a place for “hard” interventions in copyright relations in copyright law?, *Northwestern Journal of Technology & Intellectual Property*, 2020/2., 155-216. o., 157. o.

⁵² GYERTYÁNFY Péter: Vagyon jogok. in: *Nagykommentár a szerzői jogról szóló törvényhez*, (szerk.: Gyertyánfy Péter), Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2020, 148-234. o. (GYERTYÁNFY [2]), 155. o.

⁵³ Uo.

⁵⁴ LANDI Balázs: Szerződés megerősítése és módosítása, in: *Az új Polgári Törvénykönyv magyarázata* (szerk. Csehi Zoltán), 6. rész, Menedzser Praxis Kiadó, Budapest, 2014, 158-162. o., 162. o.

⁵⁵ FALUDI [1] 316. o.

valósulna meg. Egyet értünk abban a szerzői jogi törvényhez fűzött Nagykommentárral, hogy a norma szerint a „[a] polgári jog általános szabályai szerint ...” utalás megtévesztő, hiszen a bírói módosításnak speciális szerzői jogi előfeltételei vannak.⁵⁶ Valójában ennek az utalásnak az elhagyásával is értelmezhető lenne a bestseller klauzula alkalmazása.

Fontos hangsúlyozni továbbá, hogy a Ptk. bármelyik fél részére biztosítja a szerződés módosításának kérelmezését, míg a bestseller klauzula esetén a bíróság *csak a szerző kérelmére* módosíthat, amely feltétel ismét azt a nézetet támasztja alá, hogy az Szjt. vélelmezi, hogy a szerző a sérelmet szenvedett és védendő fél.

4. Záró gondolatok

A fentiekben láthattuk, hogy a szerző – és sok esetben a felhasználó is – sokkal jobban járnak, ha a bestseller klauzulát hívják segítségül jogvitájukhoz, nem pedig a megtámadhatóságra vezető feltűnő értékaránytalanságot. Kifejezetten igazolja a felhasználási jogviszony számos sajátossága, hogy a szolgáltatás és ellenszolgáltatás közötti feltűnő értékkülönbség esetén nem a Ptk.-beli feltűnő értékaránytalanságra, hanem a speciális, szerzői jogi jogintézményre, a bestseller klauzulára érdemes hivatkozni.

A bestseller klauzula hazai, bírósági alkalmazására eddig még nem került sor. Ennek oka azonban nem abban keresendő, hogy a jogintézmény felesleges volna, hanem sokkal inkább abban, hogy a felek jogvita esetén megállapodnak peren kívül és a vita nem kerül bírósági útra. A felek maguk is módosíthatják a szerződésüket abban az esetben, ha a mű megnövekedett kereslete miatt fellép a túlzott mértékű aránytalanság. A bírói gyakorlat hiányának másik oka, hogy a felek már szerződéskötésükkor gyakran rögzítik, hogy bizonyos esetekben a szerzőt további plusz díjazás illeti meg, így például magasabb példányszámú eladás esetén magasabb díjazás jár. Ezáltal a törvényi bestseller klauzula a felek szerződésében rögzített kikötésként szerepel.

Nem véletlen az sem, hanem kifejezetten ennek a rendelkezésnek a fontosságát és a szerzői érdekvédelem hangsúlyozását mutatja az a tény is, hogy az uniós jogalkotó is felfigyelt a szerzőket megillető méltányos díjazás és a szerződéskiigazítás fentebb bemutatott követelményeire, ezzel szorgalmazva, hogy a – jelenleg még töredezett – európai szabályok a jövőben fokozottabban védjék a szerzők anyagi érdekeit is.

⁵⁶ FALUDI [1] 316. o.

Irodalomjegyzék

- BENÁRD Aurél: Vagyoni jogok. In: Benárd Aurél – Tímár István (szerk.): *A szerzői jog kézikönyve*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1973, 115-168. o.
- CSÉCSY György: A szellemi alkotások jogának fogyasztóvédelmi aspektusai, in: *Magyar Tudomány Napja a Délvidéken 2012* (szerk.: Szalma József), Vajdasági Magyar Tudományos Társaság, Újvidék, 2013, 103-112. o.
- CSÉCSY György: Fogyasztóvédelem a szellemi alkotások joga területén, in: *Ünnepi tanulmányok Kecskés László professzor 60. születésnapja tiszteletére* (szerk.: Nochta Tibor – Fabó Tibor – Márton Mária), Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2013., 163-170. o.
- DIETZ, Adolf: Amendment of German Copyright Law in Order to Strengthen the Contractual Position of Authors and Performers, *International of Intellectual Property and Competition Law*, 2002/33., 828 - 842. o
- DUSOLLIER, Séverine: EU Contractual Protection of Creators: Blind Spots and Shortcomings, *The Columbia Journal of Law & the Arts*, 2018/41., 435-457. o.
- FALUDI Gábor: *A felhasználási szerződés*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999 (FALUDI [2])
- FALUDI Gábor: A felhasználási szerződések, in: *Nagykommentár a szerzői jogról szóló törvényhez* (szerk.: Gyertyánfy Péter), Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2020, 275-349. o. (FALUDI [1])
- GOLDSTEIN, Paul – HUGENHOLTZ, P. Bernt: *International Copyright: Principles, Law, and Practice*, Oxford University Press, 2019
- GYENGE Anikó: A szerzői mű ára – díjak az egyedi felhasználási szerződésekben 1. rész, *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2004/12.
- GYENGE Anikó: A szerzői mű ára – díjak az egyedi felhasználási szerződésekben 2. rész, *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2005/2.
- GYERTYÁNFY Péter: Vagyoni jogok, in: *A szerzői jogi törvény magyarázata* (szerk.: Gyertyánfy Péter), KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2000, 95-182. o. (GYERTYÁNFY [1])
- GYERTYÁNFY Péter: Vagyoni jogok. in: *Nagykommentár a szerzői jogról szóló törvényhez* (szerk.: Gyertyánfy Péter), Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2020, 148-234. o. (GYERTYÁNFY [2])
- HILTY, Reto M – NÉRISSON, Sylvie: The Balance of Copyright, in: *General Reports of the XVIIIth Congress of the International Academy of Comparative Law*, (eds.: B.Brown, Karen – Snyder, David V.) Springer, Dordrecht, 2012, 355-392. o.
- INSTITUTION FOR INFORMATION LAW: *Study on the conditions applicable to contracts relating to intellectual property in the European Union. Final report*. Amsterdam, The Netherland, 2002
- JUHÁSZ Ágnes: *A szerződésmódosítás kérdésköre a magyar polgári jogban*, Wolters Kluwer, Budapest, 2019.
- KRETSCHMER, Martin: Copyright and Contract Law: Regulating Creator Contracts: The State of the Art and a Research Agenda, *Journal of Intellectual Property Law*, 2010/1., 141-172. o

-
- LANDI Balázs: Szerződés megerősítése és módosítása, in: *Az új Polgári Törvénykönyv magyarázata* (szerk.: Csehi Zoltán), 6. rész, Menedzser Praxis Kiadó, Budapest, 2014, 158-162. o.
 - MATULIONYTE, Rita: Empowering Authors via Fairer Copyright Contract Law, *The University of New South Wales Law Journal*, 2019/2., 681-718. o.
 - NAHMIAS, Yifat: The cost of coercion: Is there a place for “hard” interventions in copyright relations in copyright law? *Northwestern Journal of Technology & Intellectual Property*, 2020/2., 155-216. o.
 - RIKOWSKI, Ruth: *Rethinking the „Balance in Copyright”: 3 parts to the balance, not just one!* 1. *Information for Social Change*, 2005, Summer Issue 21. (elektronikus formában elérhető tanulmány)
 - SÁPI Edit – SZUNYOGH Örs Péter: A szerzőket megillető méltányos díjazás szabályai – egy jogvita margójára, *Miskolci Jogtudó*, 2020/2., 31-39. o.
-
-